

OKM/NUOLI/LV/JPS

25.11.2022

Sivistysvaliokunta

Kirjallinen vastine HE 259/2022 vp

Eduskunnan sivistysvaliokunta on pyytänyt OKM:n kirjallista vastinetta valiokunnan saamille asiantuntijalausunnoille liittyen asiaan HE 259/2022 vp liikuntalain muuttamisesta.

Opetus- ja kulttuuriministeriön nuoriso- ja liikuntapolitiikan osaston liikunnan vastuualue lausuu asiasta seuraavaa:

- 1) Aluehallintovirasto on lausunnossaan todennut, että luonnoksessa hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi liikuntalain muuttamisesta, johon aluehallintovirastot lausuiivat 16.8.2022, ehdotettiin muutettavaksi alueellista liikuntaneuvostoa koskevaa pykälää siten, että jatkossa aluehallintovirastossa asiantuntijaelimenä olevan alueellisen liikuntaneuvoston asettaisi aluehallintovirasto itse maakunnan liiton sijaan. Aluehallintovirastot katsovat, että edellä mainittu muutos selkeyttäisi toimivaltakysymyksiä aluehallintovirastojen ja maakunnan liittojen välillä alueellisten liikuntaneuvostojen asettamistilanteissa ja mahdollisissa kokoonpanomuutoksissa neuvostojen toimintakauden aikana. Lisäksi aluehallintovirastot katsovat joka tapauksessa, että alueellisten liikuntaneuvostojen tehtävän ja tarkoituksen perusteellinen tarkastelu on tarpeen jatkossa.

OKM toteaa, että lausunnolla olleessa hallituksen esityksessä on ollut esitys siitä, että aluehallintovirastossa asiantuntijaelimenä olevan alueellisen liikuntaneuvoston asettaisi aluehallintovirasto itse maakunnan liiton sijaan. Maakuntien liitot vastustivat tätä esitystä. Ehdotus poistettiin tämän jälkeen hallituksen esityksestä. Tämä todetaan myös uudelleen maakunnan liittojen yhteisessä lausunnossa eduskunnan sivistysvaliokunnalle liikuntalain muuttamisesta. OKM kannattaa aluehallintovirastojen näkemystä siitä, että alueellisten liikuntaneuvostojen tehtävän ja tarkoituksen perusteellinen tarkastelu on tarpeen jatkossa.

- 2) Suomen Akatemia on lausunnossaan todennut, että OKM on huomionnut hyvin Akatemian näkemykset lakiesityksen valmistelussa ja todennut, että 15 §:n muutosesityksellä voitaisiin saavuttaa paljon hyötyjä ja synergiaetuja. Akatemia toivoo lakiin tarkennusta siitä, että Akatemia voisi toimia jatkossa valtionapuviranomaisena liikuntatieteellisten avustusten myöntämisessä Opetus- ja kulttuuriministeriön erillisellä päätöksellä ja, että työnjaosta ja tehtävän yksityiskohdista sovitaan OKM:n ja SA:n välisellä sopimuksella (vrt. lakiehdotuksen 15 § voidaan säätää asetuksella). Lisäksi Akatemia toteaa, Suomen Akatemiasta annetun lain 2 § erottelee rahoitustoiminnan ja asiantuntijatehtävät. Avustusten myöntö on näkökulmastamme rahoitustoimintaa, ei asiantuntijatehtävää (vrt. lakiesityksen perustelut kohta 3. Valtionapuviranomainen).

OKM toteaa, että OKM ja Akatemia käyvät parhaillaan keskusteluja siitä, miten ja millä tavalla työnjako toteutuu OKM:n ja Akatemian välillä. Tällä hetkellä asiasta on sovittu siten, että tutkimushankkeiden hakuprosessi ja rahoituspäätösten valmisteluprosessi tehtäisiin Liikuntatutkimuksen akatemiaohjelman johtoryhmässä. Johtoryhmä nimettäisiin aina 2-3 vuodeksi kerrallaan. Liikuntatutkimuksen akatemiaohjelman jaosto tekisi rahoituspäätökset. Johtoryhmässä jäsenet tulevat OKM:sta, valtion liikuntaneuvostosta ja Akatemian toimielimistä.

Ohjelmajaoston muodostavat johtoryhmän Akatemian toimielinjäsenet. Ministeriöllä ja Akatemialla on vuodesta 2013 lähtien ollut yhteistyösopimus, joka uudistetaan vastaamaan tilannetta, jossa Akatemia voi toimia valtionapuviranomaisena.

OKM katsoo, että mikäli hallituksen esityksen perusteluissa on virheellisesti todettu tehtävän olevan rahoitustoimintaa, niin tällä ei kuitenkaan olisi vaikutusta itse Akatemiaa koskevaan säädösesitykseen.

- 3) Paralympiakomitean lausunnossa on otettu esille mm. soveltava liikunta ja YK:n vammaissopimus. OKM toteaa, että nämä ovat jo huomioitu hallituksen esityksessä liikuntalaiksi (HE 190/2014 vp).
- 4) Valtion liikuntaneuvosto vastustaa lausunnossaan 6 §:n muutosesitystä, jonka mukaan Valtion liikuntaneuvoston lausunnonantotehtävää esitetään muutettavaksi muodosta ”antaa lausuntoja toimialansa liikuntamäärärahojen käytöstä” muotoon ”antaa lausuntoja toimialansa strategisesti merkittävistä liikuntaa koskevista asioista”. VLN ehdottaa, että pykälän sanamuoto olisi jatkossa seuraavasti: ”antaa lausuntoja liikuntamäärärahojen käytöstä ja muista strategisesti merkittävistä liikuntaa koskevista asioista”.

OKM on todennut hallituksen esityksen perusteluissa, että esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion liikuntaneuvostoa koskevaa 6 §:ää siten, että nykyistä käytäntöä vastaavasti valtion liikuntaneuvosto voisi antaa lausuntoja laajemmin kuin vain liikuntamäärärahojen käytöstä. Neuvosto voisi jatkossa antaa lausuntoja toimialansa strategisesti merkittävistä liikuntaa koskevista asioista, jotka määritellään tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa liikunnan edistämiseksi. Perusteluissa on lisäksi todettu, että liikuntaneuvoston tehtävänä on jo nykyisen asetuksen 2 §:n mukaan antaa lausuntoja laaja-alaisesti. Nykyinen lain sanamuoto on tähän verrattuna hyvin suppea. OKM ei kuitenkaan vastusta VLN:n lausunnossaan ehdottamaansa esitystä, jos tämä muotoilu katsotaan tarkoituksenmukaisemmaksi.

- 5) KIHU on lausunnossaan pääasiassa tukenut esitettyjä muutoksia. KIHU toteaa, että mikäli 15 §:n uudistukseen päädytään, Suomen Akatemian on sitten arvioinneissaan huomioitava huippu-urheilun tutkimuksen erityisominaisuudet, mitkä selkeästi poikkeavat yleisemmästä liikuntatieteellisestä tutkimuksesta. KIHU katsoo myös, että opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Suomen Akatemian tulisi tutkimusrahoituksessa eriyttää liikuntatieteellinen tutkimus ja huippu-urheilun tutkimus? Tämä ei ole lakitekstiin itsessään liittyvä asia, mutta asia tulisi huomioida ohjeistuksessa takaisin opetus- ja kulttuuriministeriölle ja Suomen Akatemialle.

OKM katsoo, ettei KIHUn esille tuoma asia ole lainsäädäntöön liittyvä asia. OKM toteaa kuitenkin, että liikuntatieteen tutkimushankkeet arvioidaan yhteisten kriteereiden, tieteellisen arvion ja liikuntapoliittisen relevanssin näkökulmasta, riippumatta tieteenalasta. Huippu-urheilua koskevat tutkimushankkeet ovat menestyneet haussa näitten kriteereiden pohjalta arvioituna viime vuosina hyvin, suhteessa hakemusten määrään.

- 6) Oikeusministeriö toteaa lausunnossaan, että 11 §:n ehdotetun päivityksen tekeminen esityksen yhteydessä on kannatettavaa. Kuitenkin liikuntalain nojalla tehdään myös valtionavustus päätöksiä. Näiden päätösten muutoksenhaussa tulisi noudattaa valtionavustuslakia (688/2001), jonka 34 §:n mukaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain mukaista muutoksenhakua edeltää valtionapuviranomaiselle tehtävä oikaisuvaatimus. Nykyisen ja eh-

dotetun lain 11 §:n muotoilun osalta jää epäselväksi, noudatetaanko muutoksenhaussa valtionavustuspäätösten osalta oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia vai valtionavustuslakia. Lain 17 §:n yleisviittaus valtionavustuslakiin ei selvennä tätä asiaa riittävällä tavalla. Liikuntalain 11 §:n 3 momentiksi voisi lisätä viittauksen valtionavustuslain soveltamiseen valtionavustuspäätösten muutoksenhaussa selventämään tätä asiaa.

OKM toteaa, että liikuntalain 11§:ssä säädetään nimenomaisesti liikuntaa edistävien järjestöjen valtionapukelpoisuudesta tekemän päätöksen muutoksenhausta ei valtionavustuspäätösten muutoksenhausta. Tämän osalta liikuntalaissa on 17 §:n mukainen viittaussäännös valtionavustuslakiin. Mikäli kuitenkin katsotaan tarpeelliseksi selventää asiaa, niin OKM ei vastusta OM:n esitystä asiassa.

- 7) Olympiakomitea pitää tarpeellisena liikuntalain uudistamista. Olympiakomitea kannattaa pääosin esitettyjä muutoksia, mutta esittää liikuntalakiin liikunnan ja urheilun toimialan tulevaisuuden näkökulmasta muutamia tärkeitä täsmennyksiä.

- 1) Olympiakomitea esittää, että huippu-urheilun tavoitteet kirjataan liikuntalakiin seuraavalla tavalla (täydennykset vihreällä): huippu-urheilulla tarkoitetaan kansallisesti merkittävää sekä kansainväliseen menestykseen tähtäävää tavoitteellista urheilutoimintaa; huippu-urheilua edistetään **muun muassa tukemalla urheilijoiden valmentautumista sekä kehittämällä valmennusosaamista**, kaksoisurapolkuja, huippu-urheilun koordinaatiota, huippu-urheilun tutkimus- ja innovaatiotoimintaa, huippu-urheilun rahoitusta, **kilpailu- ja harjoitteluolosuhteita** sekä tukemalla kansainvälisten urheilutapahtumien järjestämistä;

OKM toteaa, ettei sen käsityksen mukaan lainsäädännössä voida käyttää esimerkinomaisia listauksia (muun muassa). Lisäksi ehdotus ”edistää kehittämällä” ei sovellu myöskään lainsäädäntöön. Kilpailu- ja harjoitteluolosuhteiden voidaan katsoa sisältyvän jo huippu-urheilun edistämisen muihin kohtiin. OKM ei kannata OK:n ehdotusta.

- 2) Olympiakomitea esittää, että liikuntalakiin kirjataan myös liikuntajärjestöjen rooli.

OKM katsoo, ettei kansalaisjärjestön/kansalaisjärjestöjen asemasta voida säätää lainsäädännössä, eikä siten kannata OK:n ehdotusta.

- 3) Olympiakomitea esittää, että liikuntalakiin lisätään tietorekisterin hallinnointirooli ja on ehdottanut lisättäväksi seuraavan pykälän: ”Suomen Olympiakomitea ry ylläpitää ja kehittää opetus- ja kulttuuriministeriön puolesta kansallista liikunta ja urheilutoiminnan palvelu- ja tietojärjestelmää.”

OKM viittaa edellä olevaan vastaukseen OK:n mahdollisesta roolista lainsäädännössä. Lisäksi OKM toteaa, ettei OK:n ehdotuksen mukaista Suomisportin kaltaista rekisteriä voida määritellä lakipohjaiseksi rekisteriksi.

- 4) Lisäksi Olympiakomitea esittää, että seuraavalla hallituskaudella liikuntalakiin lisätään säännöllisesti laadittava liikuntapoliittinen selonteko ja liikuntapolitiikan koordinaatioelimen vakiinnuttaminen.

OKM katsoo, ettei ehdotus aiheuta muutostarpeita nyt kyseessä olevaan esitykseen. OKM toteaa lisäksi, ettei selonteiden antamisesta säädetä lainsäädännössä. Liikuntapoliittinen koordinaatioelin(LIPOKO) on ministeriöiden välinen yhteistyöelin, jonka nykyinen toimikausi on 1.1.2020-30.4.2023. OKM katsoo, ettei yhteistyöelimestä tai sen tehtävistä tarvitse säätää lailla.